

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1870.

ΤΟΜΟΣ Κ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 478

ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
 ΚΑΙ ΤΗΣ
 ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΑΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (*).

Ἡ περὶ τὴν ἐμπορίαν ἐλευθερία ὑπάρχει μὲν πράγματι ἐν Γαλλίᾳ, περὶ τῆς ἀνάγκης ὅμως αὐτῆς δὲν κατεπίσθη ἔτι ἡ κοινὴ συνείδησις· διὸ καὶ χαλεπῶς φέρεται αὐτὴν. Καὶ οἰκτείρομεν μὲν τὴν διάθεσιν ταύτην τῆς δημοσίας γνώμης, ἀλλὰ καὶ ὁμολογοῦμεν αὐτὴν σχεδὸν ἀναπόφευκτον ἕνεκα λόγων σπουδαίων, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀδεξιότητα τῶν ὀπαδῶν τῆς ἐλευθερίας ἐκείνης. Ἡ ἀπροσδόκητος μάλιστα τελωνικὴ μεταρρύθμισις ὑπῆρξεν ὡς τις αἰφνιδίᾳ θεατρικῆ περιπέτεια, ἐξ ἐκείνων πρὸς ἧς ἐξοικειοῦται μὲν ἴσως σὺν τῷ χρόνῳ ἡ Γαλλία, αἵτινες ὅμως θορυβοῦσιν ἐν τοσοῦτῳ αὐτὴν. Προσθετέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐγένετο κατὰ τρόπον ἕλως ἀσυνήθη, ἦτοι διὰ συνθήκης ἐμπορικῆς, ὅπως ἀποφυγῇ τὸν ἔλεγχον

τοῦ νομοθετικοῦ σώματος. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐθεώρησαν αὐτὴν ὡς παραχώρησιν ἀφαιρησθεῖσαν παρὰ τῆς ἀσθενείας τῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς πανουργίας, πρὸς ἄλλους δὲ ἀνεθύμισε τὴν διαβόητον συνθήκην τοῦ Κ. de Vergennes (1), ἧς ἡ ἀποφρὰς μνήμη μεταδίδεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν πρὸς τοὺς γάλλους βιομηχάνους. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι οὐδέποτε τοσοῦτῳ σπουδαία μεταρρύθμισις ἐνηργήθη μετὰ τοσαύτης σπουδῆς, οὐδὲ ποτέ τις ἐτόλμησε νὰ ἀνατρέψῃ προαιωνίους ἔξεις πρὶν ἢ φωτίσῃ τὸν λαὸν οὐ τινος προσβάλλονται αἱ ἀπηρχαιωμένοι ἰδέαι, καὶ πρὶν ἢ συγκατατεθῇ ἡ ἀκούσις τὴν γνώμην αὐτοῦ.

Ἐὰν, λέγουσιν οἱ οὕτω πως ἐνεργήσαντες, ὑπεβάλλομεν τὸ ζήτημα εἰς τὴν Βουλὴν, ἀπετύγχανε βεβαίως ἀπέναντι τῆς συμμαχίας τῶν συμφερόντων, ἅτινα καὶ τοὶ ἀδίκως ἤθελον ὅμως θορυβηθῆ· καὶ ἐπειδὴ ἡ κοινὴ γνώμη ἦτο ἀπράσκευτος, ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ καθιερωθῇ καὶ ἄνευ αὐτῆς διάταξις ἀναντιρρήτως κοινωφελεστάτη. — Καὶ ὅτι μὲν ἡ κοινὴ γνώμη δὲν ἦτο προπαρεσκευασμένη, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων· ἀλλὰ διὰ τοῦτο φρονιμώτερον ἦτο νὰ φωτισθῇ διὰ παντὸς τρόπου, οὐχὶ δὲ νὰ παραβιασθῇ προτιμότερα ἢ πειθῶ τῆς βίας. Ἴδου πόθεν ἡ δυσπιστία καὶ ἡ ψυχρότης. Πρὶν ἢ ἐννοήσῃ καὶ παραδεχθῇ ἡ κοινὴ

(*) Περὶ τῶν δύο ἀνωτέρω συστημάτων διέλαβεν ἐν ἐκτάσει καὶ μετὰ πολλῆς λογικῆς καὶ σαφηνείας ὁ Κ. Ι. Σαῦτσος ἐν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι τῷ ἐπιγραφομένῳ «Πλουτολογία», περὶ οὗ θέλομεν εἶπει ἐν ἐπομένῳ φυλλαδίῳ ὀλίγα τινα. Μεταφράσομεν δὲ τὴν ἀνά χειρας πραγματείαν ἐκ τῆς *Revue des deux mondes*, ὡς ἱστοροῦσιν τὰ τῶν συστημάτων ἐκείνων.

(1) Ὑπῆρξεν ὑπουργὸς τοῦ Λεσβαίου Ισ' καὶ ἔνθερος ἀντίπαλος τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος. Σ. Μ.

γνώμη μίαν τινά μεταρρύθμισιν καὶ μάλιστα οἰκονομικὴν, ἢ ὑπαρξίς ταύτης δὲν εἶναι ἀσφαλές, διὸ καὶ νέα ἀνατροπὴ δὲν φαίνεται ἀπίθανος. Χάριν λοιπὸν τῆς κοινῆς ταύτης γνώμης παραθέτομεν τὸ σύστημα τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐμπορίας πρὸς τὸ τῆς προστασίας, ἐπιθυμοῦντες νὰ διατκεδάσωμεν προλήψεις καὶ νὰ διευκρινήσωμεν ἀμφίβολα ζητήματα.

Α΄.

Ὅσον καὶ ἂν εἶναι τις ἐνθερμος θιασώτης τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐμπορίας, ὅσων καὶ ἂν ἔχει πεποιθήσιν περὶ τοῦ θριάμβου τῆς ἀρχῆς ταύτης, δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῇ ἐπιπολαίως περὶ τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος, οὐδὲ νὰ λησμονῇ ὅτι ἡ νεωτέρα βιομηχανία προκόψασα ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, παρηλάθε κατὰ τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν, ἣν ἐθαύμασεν ἡ πρώτη πεντηκονταετηρίς τοῦ αἰῶνος τούτου. Βεβαίως σήμερον ἡ ἀποβολὴ τοῦ συστήματος τούτου ἐμφαίνει φρόνησιν· ἀλλὰ δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ παραγνωρίζωμεν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν οὔτε τὴν σωτήριον ἐπιβροχὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθόν. Αἱ ὑπερβολαὶ αὗται ἐβλάψαν κατὰ πολλὰ τὴν ἐλευθερίαν. Εὐκόλον νὰ πρακτικῶς τις διὰ μελανῶν χρωμάτων τὸ προστατευτικὸν σύστημα καὶ νὰ κατακρίνη αὐτὸ ὡς ἄδικον μονοπώλιον· ἀρκεῖ, ἀντὶ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸ ἐν συνόλῳ, νὰ προσκολληθῇ, ὡς συνήθως πράττουσιν οἱ μεμψίμοιροι, εἰς λεπτομερείας, καὶ παραβλέπων τὸ συμφέρον ὁλοκλήρου τῆς χώρας νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὸ συμφέρον μιᾶς μόνης βιομηχανίας. Ἐστὼ δὲ εἰς παράδειγμα ἡ μεταλλουργικὴ. Πάντες ἔχομεν ἀνάγκην σιδήρου, κατεργάζονται δὲ αὐτὸν ἐν Γαλλίᾳ εὐάριθμοι σιδηρουργοί. Ἴδου δὲ πῶς περὶ αὐτοῦ σκέπτονται οἱ πρεσβεύοντες τὰ τῆς ἐλευθέρου ἀνταλλαγῆς. «Ἡ τιμὴ τοῦ σιδήρου, λέγουσιν, ὑπεραυξάνεται ἕνεκα τοῦ βικρέως εἰσγωγικοῦ τέλους τοῦ ἐπιβαλλομένου εἰς τὸν ξένον σίδηρον. Εἶναι δίκαιον ν' ἀγοράζωσι τριακοντακτιῶ ἑκατομύρια Γάλλων τὸν σίδηρον εἰς τὴν ὑψηλὴν τιμὴν, ὅπως πλουτίζωνται ὀλίγοι σιδηρουργοί;» Βεβαίως οὕτω πῶς τιθεμένου τοῦ ζητήματος, πάντες, πλὴν τῶν σιδηρουργῶν, θέλουσιν ἀνακράξει· «Οὐχί ἄδικον, ἀποτρόπαιον τὸ μονοπώλιον τοῦτο!» Ἀλλ' ἐὰν θέσωμεν τὸ αὐτὸ ζήτημα καὶ δι' ἕτερον εἶδος βιομηχανίας, τὸ τῆς κατασκευῆς φέρ' εἰπεῖν τῆς τσόχας, θέλομεν ἀκούσει ὁμοίαν ἀπάντησιν, ὃ δὲ κατασκευαστῆς θέλει ἐρωτήσῃ τὸν σιδηρουργόν· «Διὰ τί παραπονείσῃ; Μοὶ πωλεῖς τὸν σίδηρον εἰς τιμὴν ἀνωτέραν ἐκείνης εἰς ἣν θὰ ἠγόραζον τὸν ξένον ἂν ἐπετρέπετο ἡ ἐλευθέρου εἰσαγωγὴ; δὲν εἶναι λοιπὸν δίκαιον νὰ σοὶ πωλήσω καὶ ἐγὼ τὴν τσόχαν εἰς τιμὴν ἀνωτέραν τῆς ξένης;» Καὶ

ἐπειδὴ τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ἀκαταμάχητον, ὁ σιδηρουργὸς θέλει βικασθῇ νὰ συναινέσῃ. Αὐτὰ ταῦτα θέλομεν ἀναγκασθῇ νὰ ὁμολογήσωμεν καὶ διὰ πάσας τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, ὥστε ἡ μὲν φαινομένη ἀδικία θέλει ἐξαφανισθῇ, θέλομεν δὲ ἴδει ὅτι ἀγοράζουσι μὲν ἀκριβῶς, πωλοῦσιν ὁμοῦς ἔτι πλέον ἀκριβῶς. Ἄρα οὐδεὶς ἔχει δίκαιον νὰ δαινολογῆται κατὰ τοῦ ἑτέρου.

Τοιοῦτον ἐν συνόλῳ τὸ προστατευτικὸν σύστημα, εἶδος ἀμοιβαίας ἀσφαλείας κατὰ τοῦ ξένου διαγωνισμοῦ, ἢ συνεταιρισμὸς ὁλοκλήρου τῆς χώρας. Ἐκαστος συγκατατίθεται νὰ καταβάλῃ διὰ τὰ ἀναγκαῖα τιμὴν ἀνωτέραν ἕνεκα τῶν τελωνικῶν δικαιοματίων, ἐπὶ συμφωνίᾳ ὁμοῦς νὰ πωλῇ καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια προϊόντα ἐσωτερικῶς εἰς τιμὴν ἐπίσης ἀνωτέραν.

Ἴδου ἡ θεωρία τοῦ συστήματος, γυμνὴ τῶν ἀτελειῶν τῶν ἀχωρίστων ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων. Καὶ βεβαίως δὲν εἶναι παράλογον· ἀνάγκη μόνον νὰ ἐξετάσωμεν μὴ ἔχῃ τι ἐναντίον τοῦ δικαίου, καὶ ἂν τῶντι εἶναι ἐπωφελές. Καὶ ὅτι μὲν εἶναι δίκαιον οὐδεμίαν ἢ ἀμφιβολία, καθὼ γενικόν· οὔτε μονοπώλιον, οὔτε προνόμιον εἶναι, διότι τὰ αὐτὰ βάρη ἐπιβάλλονται εἰς πάντας τοὺς πολίτας, ἀπαλαύοντας ἐξ ὑπαμοιβῆς τῶν αὐτῶν ὠφελημάτων.

Οἱ οἰκονομολόγοι κρίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ τινος χώρας ὡς ἂν ἦτο διηρημένῃ εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα, διάφορα καὶ ἐναντία ἔχοντα συμφέροντα, εἰς στρατόπεδον παραγωγῶν καὶ εἰς στρατόπεδον ἀναλωτῶν, ὧν (τῶν ἀναλωτῶν) καὶ ἀνακηρύττουσιν ἑαυτοὺς προστατάς καὶ δικηγόρους· ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος δὲν ἔχει τὰς βάσεις ὀρθάς. Καὶ ὁ παραγωγὸς καὶ ὁ ἀναλωτῆς εἰσὶν ὄντα λογικὰ, ὃ δὲ χωρισμὸς τῶν συμφερόντων αὐτῶν εἶναι ὅλως αὐθαίρετος. Οὐδέποτε ὑπῆρξε παραγωγὸς μὴ ὧν ἐν ταύτῳ καὶ ἀναλωτῆς, πάντες δὲ, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἰσὶ παραγωγοί. Ἄρα ἀδίκως ἀντιτάττουσι τὸ συμφέρον τοῦ ἀναλωτοῦ πρὸς τὸ τοῦ παραγωγῆ· ὁποιοδήποτε τῶν δύο καὶ ἂν προσβάλλουσι ἢ προστατεύουσι, τὸ ἀποτέλεσμα γίνεται ἀναποφεύκτως ἐπικριστὸν εἰς τὸ αὐτὸ βελάντιον· διότι ἂν διὰ τινος οἰκονομικοῦ τρόπου εὐκολύνεται ὁ πολίτης ὡς ἀναλωτῆς ἕνα κερδήσῃ ἑκατὸν δραχμάς, ἀναγκάζεται δὲ ὡς παραγωγὸς νὰ δαπανήσῃ ἑκατὸν εἰκοσιν, ἢ ζημία τῶν εἰκοσι δραχμῶν προσγίνεται εἰς τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθῇ τὸ σπουδαιότερον τῶν δύο συμφερόντων· σπουδαιότερον δὲ εἶναι τὸ τοῦ παραγωγῆ, διότι ἐκ τῶν πόρων αὐτοῦ ἀποτίνονται αἱ δαπάναι τῆς ἀναλώσεως. Ἀτόπως ἐπίσης διαχωρίζουσι τινες κατὰ τὸ ζήτημα τοῦτο τὸν ἐργάτην ἀπὸ τοῦ ἐργαστηριάρχου, καθόσον τὸ παραγωγικὸν συμφέρον ἐπικρατεῖ μάλιστα παρ' ἐκείνῳ ἢ παρὰ τούτῳ. Ὁ ἐργάτης θέ-

λει νὰ ἔχη χρήματα ἰκανὰ πρὸς πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῶν παρ' αὐτοῦ ἀγοραζομένων, ἀδιαφορῶν ἂν ἦναι ἀνωτέρα ἢ κατωτέρα. Καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει ἓνα μόνον πόρον, τὸν τοῦ ἡμερομισθίου, ἐπιθυμεῖ νὰ κερδαίνει ὁ ἐργαστηριάρχης ὅπως τὸ ἡμερομισθιον δίδεται καὶ ἀσφαλέστερον καὶ πλουσιώτερον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνομεν ὅτι τὸ προστατευτικὸν σύστημα οὔτε πρὸς τὴν δικαιοσύνην οὔτε πρὸς τὴν ἰσότητα ἀντιβαίνει, ἀλλὰ καὶ ὑποστηρίζει δραστηρίως τὰ πρῶτα βήματα ἀναφυομένης βιομηχανίας καὶ συντελεῖ εἰς στερέωσιν αὐτῆς. Περὶ τούτου εἰ καὶ ἔχω ἀπείρους ἀποδείξεις ἀρκουμαι εἰς μίαν μόνην, τὴν ἐξῆς· Ἡ κατασκευὴ τῶν ἐκ λίνου πανίων ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν βιομηχάνημα ὅλως γαλλικόν, καθόσον καὶ ἡ γῆ τῆς Γαλλίας εἶναι εὐφυστάτη πρὸς καλλιέργειαν τοῦ λίνου καὶ τῆς καννάβως· ἐνιαχοῦ μάλιστα καὶ ὑπερακοντίζει πᾶσιν ἄλλην κατὰ τὴν εὐφροίαν. Πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν πλησίον τῶν ἀρότρων ἔκειντο καὶ τὰ πρὸς παρασκευὴν ἐκείνων ἐργαλεῖα εἰς πάσας τὰς καλύβας τῶν χωρικῶν, ὧν καὶ ἐπηύξανε τὸ εὐτελὲς εἰσόδημα. Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἀνεκαλύφθη ὁ τρόπος τοῦ νήθειν διὰ μηχανῶν τὸ μαλλίον καὶ τὸν βάμβακα· τὸ λίνον ὁμοίως καὶ ἡ κάνναβις ἤμαζον πάντοτε καὶ ἐφαίνοντο μὴ φοβούμενα τοὺς τρόπους τοῦ νεωτέρου βιομηχανικοῦ πνεύματος. Ναπολέων ὁ Α' ἐννόησας πόσον θὰ προήγατο ἡ βιομηχανία ἐὰν εὕρισκετο μηχανὴ ἐπιτηδεῖα περὶ τὸ νήθειν τὸ λίνον καὶ τὴν κάνναβιν, ὑπεσχέθη ἑκατομμύριον φράγκων πρὸς τὸν ἐφευρέτην, ὅστις καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῆ. Ἦτο δὲ Γάλλος, ὁ Φίλιππος Γιρὰρ, ὅστις ὁμοίως, διὰ τὰ παρεμπιπτόντα δυστυχήματα τῆς αὐτοκρατορίας, οὔτε τὴν ἀμοιβὴν ἔλαβεν, οὔτε δι' ἔλλειψιν χρημάτων ἐτελειοποίησε τὸ σύστημα αὐτοῦ. Πρὸ τριάκοντα ἢ τριακονταπέντε ἐτῶν ἡ ἰδέα καὶ αἱ μηχαναὶ τοῦ Γιρὰρ ἀνενεώθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἐν βραχείᾳ διαστήματι χρόνου εἰς τοιαύτην ἐντέλειαν περιήλθον, ὥστε οἱ τρόποι τοῦ διὰ μηχανῶν νήθειν τὸ λίνον ἐγένοντο ἰσοδύναμοι πρὸς τοὺς τοῦ μαλλίου καὶ τοῦ βάμβακος. Τότε ἐπειδὴ ἡ μὲν Γαλλία συμφέρον εἶχε νὰ τηρήσῃ τὸ βιομηχάνημα οὗτινος ἦτο προαιώνιος μήτηρ, ἡ δὲ Ἀγγλία νὰ οἰκαιοποιηθῆ αὐτὸ, διέταξαν ἕκαστοι τὰ ἐξῆς.

Ἡ μὲν Ἀγγλία ἀπηγόρευεν αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ξένου λίνου, καὶ ἵνα μὴ πικραδειγματισθῶσιν ἐκ τῶν μηχανῶν αὐτῆς οἱ ξένοι, ἐτιμώρει δι' αὐστηροτάτων ποινῶν τοὺς ἐξάγοντας αὐτάς. Ἀγοράσασα δὲ πανταχοῦ εὐτελεστάτην ὕλην καὶ ἐξυφάνας αὐτὴν μυστηριωδῶς, ἐπώλησεν ὡς ἀριστὰ τὰ πανία. Ἀμύθητον ὑπῆρξε τὸ κέρδος· ὡς ἐκ

μαγείας ἰδρῦθησαν μεγάλα μηχανουργεῖα, κεφάλαια ὑπέρογκα συνεκεντρώθησαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν βιομηχάνων, καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἡ νέα αὕτη βιομηχανία ἐγεννήθη, ἠνδρώθη καὶ κατεστάθη ἐπὶ ἀσάλευτων θεμελίων. Ἀλλ' ἡ Γαλλία ἀντὶ νὰ μιμηθῆ τὸ παράδειγμα τοῦτο, ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀγγλικῶν πανίων· καὶ ἐπειδὴ τὰ γαλλικὰ ὡς παρασκευαζόμενα διὰ τῆς χειρὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀνωτέρην ἔχοντα τὴν τιμὴν δὲν εὕρισκον ἀγοραστὰς, ἠκούσθησαν κατακρυφαί πανταχοῦ τῶν περιχώρων.

Ἐν τοσοῦτῳ διὰ μόχθων καὶ δαπανῶν ἔτι δὲ καὶ διὰ προσωπικῶν κινδύνων κατώρθωσάν τινες νὰ εἰσαγάγωσιν ἀνὰ τεμάχιον τὰς κυριώτερας ἀγγλικὰς μηχανὰς καὶ νὰ κατασκευάσωσι παρομοίας. Κλωστικὰ καταστήματα ἰδρῦθησαν τότε, καὶ σύμφωνα μετὰ τῶν χωρικῶν, ἐζητήθη οὐχὶ τελεία ἀπαγόρευσις, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, τῶν ξένων λίνων, ἀλλὰ βραχὺ τέλος, ἰκανὸν νὰ προστατεύσῃ τὰς εὐτελεῖς ἀπαρχὰς τῆς βιομηχανίας ταύτης. Ἐὰν ἡ αἴτησις εἰσηκούετο, ἐπειδὴ τὰ πρῶτα καταστήματα ἦσαν εὐάριθμα, ἡ ἀγωνία τῆς ἀρχαίας λινουργίας ἤθελεν ἐπέλθει γλυκυτέρα. Κατὰ δυστυχίαν ὁμοίως ἡ τότε κυβέρνησις ἐνόμιζε συμφέρον νὰ περιποιηθῆ τὴν Ἀγγλίαν καὶ νὰ φιλοφρονῆ τὸ Βέλγιον. Μόλις δὲ μετὰ πολλοῦς ἀγόνους διαμαρτυρίας, καὶ δισταγμοῦς, καὶ ἀναβολὰς ἐπέβηκε τέλος 20 τοῖς 0/0 ἐπὶ τῶν ξένων λίνων. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πολὺς καιρὸς εἶχε παρέλθει, καὶ τὸ τέλος ἦτο μικρὸν, τὰ γαλλικὰ καταστήματα ἔβαινον χωλῶς, ἴσως δὲ καὶ σήμερον ἔτι δὲν ὀρθοδοθοῖεν. Ἴδου ὁποῖοι οἱ καρποὶ τῆς προστασίας ἐφαρμοσθείσης μετὰ προνοίας καὶ θάρρους, καὶ οἱ τῆς ἐλευθέρως εἰσαγωγῆς ἀσυνέτως ἐπιτραπίσης. Εὐκόλον λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ποῖον τῶν δύο συστημάτων ὑπῆρέτητεν ἀληθῶς τὰ συμφέροντα τῆς χώρας.

Καὶ ὁμοίως τὸ πρῶτον αὐτῶν κατεπολεμήθη ἀνηλεῶς ὑπὸ τινῶν οἰκονομολόγων, ἰσχυρισθέντων ὅτι κωλύει τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνταλλαγῶν, δημιουργεῖ προνόμια ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν ἰσότητα, καταστέλλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανικῆς τάσεως τῶν λαῶν, περιορίζει τὴν βιομηχανίαν ὡς ἐν χειμερινῷ ὑπεστέγῳ καὶ τὰ τοιαῦτα. Κατακρίνουσι πρὸς τούτοις αὐτὸ ὅτι συνεθίζει τοὺς βιομηχάνους νὰ ἐλπίζωσιν ἐπὶ τὴν εὐνοίαν τῆς ἐξουσίας μᾶλλον ἢ ἐπὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν δραστηριότητα καὶ εὐφυίαν, νὰ μὴ ἐξέρχωνται τῆς τετριμμένης ὁδοῦ, καὶ νὰ μὴ διαγωνίζωνται φιλοτίμως πρὸς τοὺς ξένους. Ἐνῶ ἀπεναντίας ἐὰν καταλειφθῆ εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς δυνάμεις ἡ βιομηχανία, κατεργάζεται καλῶς καὶ οἰκονομικῶς, ἐνδυναμοῦται, ἀνδρίζεται καὶ ῥιζοβολεῖ. Ἡ τελευταία αὐτῆ παρατήρησις εἶναι ἀκριβὴς κατὰ τύπον, στερεῖται ὁμοίως, παρ' ἑμοὶ κριτῆ, ἀληθοῦς ἀξίας.

Πολλάκις ἐρρέθη ὅτι οἱ στρατιωτικοί, οἱ μετασχόντες τῶν μεγάλων πολέμων τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας ἦσαν ἐν γένει ἄνδρες ἐκτάκτου δραστηριότητος καὶ ἀνδρίας, μὴ ὑποκείμενοι εἰς νόσους, καὶ πάντες σχεδὸν εἰς βραχὺ γῆρας προελθόντες· τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται εὐκόλως. Πάντες οἱ φύσει κατώτεροι τῶν ἄλλων ἢ οἱ ἀσθενέστεροι τὸ σῶμα ἀπέθνησκον, ταχέως κατακλύμενοι ὑπὸ τῶν κόπων, τῶν κακουχιῶν, τῶν στερήσεων καὶ τῆς ἀθυμίας· ἐπέκει δὲ μόνον τὸ ἄνθος. Πρέπει λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου ὅτι, χάριν τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁ πόλεμος εἶναι προτιμότερος; Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ κατὰ τοὺς βιομηχανικοὺς ἀγῶνας. Εἰς τὰς χώρας ἔπου οὐδέποτε προστατεύθη ἡ βιομηχανία, μόνη δὲ τοιαύτη ὑπάρχει ἡ Ἑλβετία, ἀκμάζει βεβαίως σήμερον· ἀλλὰ δι' ὁποίων καὶ ὁπόσων θυσιῶν περιήλθεν εἰς τὴν ἀκμὴν ταύτην! Πόσος καιρὸς καὶ πόσα κεφάλαια καταναλώθησαν εἰς μάτην, πόσοι ἐργαστηριάρχαι κατεστράφησαν καὶ πόσοι ἐργάται ἐπαθον! Ναι μὲν καταστήματά τινα μετὰ πολλῆς προνοίας ὀργανωθέντα καὶ ἄφθονα ἔχοντα τὰ κεφάλαια, διευθυνόμενα δὲ φρονίμως, ὑπερένικησαν τὰς δοκιμασίας καὶ δύνανται νὰ δαιωνισθῶσιν· ἀλλὰ καὶ πόσα ἄλλα τυγχάνοντα προστασίας δὲν θὰ κατεστρέφοντο! Τὸ προστατευτικὸν σύστημα δὲν εἶναι ἐπίνοια πηράλογος, αὐθαίρετος, καταθλιπτικὴ, ἐπιβλαβὴς πάντοτε εἰς τὰ συμφέροντα ἅτινα ἀξιοῖ ὅτι περιθάλπει· ἐξ ἐναντίας εἶναι λογικόν, δραστηκὸν κατὰ τινος περιστάσεως, μεγάλως ὠφελῆσαν ἐνίοτε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, καὶ ἐπιτήδειον νὰ ὠφελήσῃ καὶ τοῦ λοιποῦ αὐτήν. Καὶ ὅμως φρονίμως ποιήσαντες κατέλιπον αὐτό. Ἐξετάσωμεν λοιπὸν καὶ τὴν δευτέραν ταύτην ὄψιν τοῦ ζητήματος.

Β΄.

Ἰσως κατακριθῶ ὡς ἀντιφάσκων· ἡ φαινομένη ὁμως ἀντίφασις ἐξαλείφεται, ἅμα ὡς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ ἔπαινος τοῦ πρώτου συστήματος καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία τοῦ δευτέρου ἀνάγονται εἰς δύο διαφόρους περιόδους. Τὸ προστατευτικὸν σύστημα, ὡς πᾶν ἀνθρώπινον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἔχει καὶ ἀρετὰς καὶ ἐλαττώματα· ἀλλ' ἐνῶ ἐκεῖναι εἰσὶν ἄμεσοι καὶ προφανεῖς, ταῦτα, τὰ δεινότερα τούλάχιστον, γίνονται ἐπισημητὰ μετὰ καιρὸν καὶ ἐμμέσως. Ὅθεν ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς συνετέλεσεν εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς βιομηχανίας, ἐπὶ τέλους ἀπέβη ἐπιζήμιον. Ἐάν παρακολουθήσωμεν μετὰ προσοχῆς τὴν πορείαν τῶν γεγονόντων, παρατηρήσωμεν δὲ τὸ ἄλλοπρόσκλον τῶν δασμολογιῶν καὶ ἀναλύσωμεν τὴν ἐπὶ τῶν προϊόντων ἐπιρροὴν αὐτῶν, θέλομεν ὁμολογήσει τὴν προστασίαν πωλοῦσαν ὅτι νομιζόμεν δίδουσιν, καὶ

ὅτι ἐρχεται ἀφεύκτως ἡμέρα καθ' ἣν πωλεῖ αὐτὸ εἰς ὑπερβολικὴν τιμὴν. Ἐξεταστέον ἤδη καὶ τὸ ἐναντίον σύστημα.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος καταφρονοῦσιν αὐτὸ ὡς δεινῶς προσβάλλον τὴν ἐλευθερίαν· ἀλλ' ἡ μομφὴ δὲν εἶναι κατὰ πάντα ἀληθής, εἰμὴ καθόσον ἀποβλέπει εἰς τὰ καθόλου ἀπηγορευμένα ἐμπορεύματα, ἐκεῖνα δηλαδὴ ἅτινα οὔτε διὰ χρημάτων εἶναι τις ἐλεύθερος ν' ἀγοράσῃ κατὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ καὶ τὰς ἐρέξεις· τὰ δὲ βαρέως φορολογούμενα ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐσωτερικῶν προϊόντων, ὧν τὴν τιμὴν αὐξάνουσιν αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ δημοσίου. Ναι μὲν ἐνδεχόμενον ἢ αὐξήσεις αὕτη νὰ βιάσῃ τὸν ἀναλωτὴν ν' ἀγοράσῃ, ἀντὶ τοῦ ξένου προϊόντος τὸ ὁποῖον προτιμᾷ, ἐντόπιον, καὶ τοῦτο προσβάλλει ὁπωσοῦν τὴν ἐλευθερίαν· ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ φέρειν ὕψος ἀγγλικὸν ἢ *σαλιον* τῆς Ἰνδίας δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἱερωτέρων, οὐδ' ἡ πλέον ἀπαρξίαστος τῶν φυσικῶν τοῦ πολίτου ἐλευθεριῶν, αἵτινες, μηδεμιᾶς ἐξαιρουμένης, ὑποβάλλονται εἰς περιορισμοὺς ἐπὶ τῷ λόγῳ πολιτικῆς ἢ κοινωνικῆς ἀνάγκης. Διατί λοιπὸν πρέπει νὰ ἐξαίρεθῇ μόνη ἡ περὶ τὴν ἐμπορίαν ἐλευθερία; Ἄρα ἡ κατηγορία δὲν εἶναι πολλὰ βάσιμος.

Καὶ παρατηρητέον ὅτι τὸ ταμιευτικὸν μέρος τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος εἶναι δευτερεύον, διότι τὸ σύστημα τοῦτο σκοπὸν κύριον ἔχει οὐχὶ τὸ συμφέρον τοῦ δημοσίου τσμείου, ἀλλὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς βιομηχανίας. Ἐξ ἐναντίας, τὸ ὑπέρογκον δασμολόγιον συντελεῖ μᾶλλον εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν εἰσπράξεων· ἀλλὰ καὶ αἱ πρὸς ταῦτα δαπάναι τῶν τελωνείων κατανατῶσιν ὑπέρογκοι. Πρὸ τῆς ἐμπορικῆς συνθήκης, παραδείγματος χάριν, μετὰ τῆς Ἀγγλίας, αἱ δαπάναι τῆς εἰσπράξεως ἐν μὲν Γαλλίᾳ συνεποσούντο εἰς δώδεκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς ἀκαθάριστου προσόδου, ἐν δὲ Ἀγγλίᾳ διὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ δασμολογίου κατέβησαν εἰς 3 περίπου τοῖς ἑκατόν. Ὡς φόροι τὰ δασμολόγια ἦσαν ἐπιβλαβῆ, καθόσον εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐχρησίμευον εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς μίσθωσιν ὑπερπρίθμων ὑπηρετῶν νέων, εὐφυῶν, δραστηρίων, οἵτινες συνετέλουν εἰς κατανάλωσιν καὶ οὐχὶ εἰς παραγωγὴν, θὰ ὠφέλουν δὲ ἀναμφιβόλως τὴν πατρίδα ἂν καταγίνοντο εἰς ἔργα παραγωγικά. Οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ κατ' ἄλλον τρόπον, διότι καθ' ἑκάστην ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος αὐξάνει, γινόμενος σχεδὸν ἴσος πρὸς τὸν τῶν ἀναλωτῶν. Ὀλίγοι, καὶ ἐξ αὐτῶν ἕτε τῶν κατὰ θεωρίαν ἐνθερμοτέρων ὁπαδῶν τοῦ συστήματος τούτου, οἱ μὴ εἰσάγοντες λάθρᾳ ξένα ἐμπορεύματα. Πρὸς τὰ μεθόρια μάλιστα ἡ λαθρεμπορία κατήντησεν ἕως κοινῆς, προσβάλλουσα καίριως τὰ ἦθη, καὶ θεωρεῖται ὡς ἐπάγγελμα θεμιτὸν, μὴ ἐλατ-

τοῦν τὴν τιμὴν τῶν μετερχομένων αὐτὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων. Διὰ τοῦτο τὸ προστατευτικὸν σύστημα ἀναγκάζεται νὰ ἔχη στρατὸν φυλάκων αἰώνως ἐνεδρευόντων, ἐνίοτε δὲ καὶ φονευομένων κατὰ τὰς μετὰ λαθρεμπορίων συναντήσεις.

Ἐπραγματεύθη περὶ τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος ὡς ἂν ἦτο σύστημα ἐν συνόλῳ πλήρες, ρυθμισθὲν κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα διὰ δικαίων δασμολογικῶν ὄρων τὰ συμφέροντα πάντων τῶν κλάδων τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας. Δυστυχῶς ὁμοίως δὲν ὑπῆρξε τοιοῦτο, διότι δὲν κατηρτίσθη διὰ μιᾶς καὶ ὁλοσχερῶς, οὔτε ὑπελογίσθησαν ἀκριβῶς καὶ κατὰ βαθμοὺς τὰ τέλη ἀπὸ τῆς ἀκατεργάστου ὕλης μέχρι τῆς ἐντελεστέρως αὐτῆς ἐξεργασίας ὅπως ἰσορροπηθῶσι τὰ τε βάρη καὶ τὰ ὠφελήματα. Σήμερον μὲν ἀπηγορεύετο τοῦτο τὸ προϊόν, αὔριον δὲ ἐκαίνο, εἴτε δι' ἐντελοῦς ἀποβολῆς, εἴτε δι' ἐπιβολῆς βαρυτάτων δασμῶν ἰσοδυναμούντων πρὸς ἀπαγόρευσιν, εἴτε δι' ἀνεπαρκῶν τελῶν, καὶ ταῦτα πάντα ἄνευ σχεδίου μεμελετημένου, ἄνευ συναρμολογίας τῶν διαφόρων διατάξεων, ἄνευ οὐδεμιᾶς βεβηχιοῦτος περὶ τοῦ ἀποδοθημένου. Τὸ ζήτημα δὲν ἐλύετο κατὰ τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις, τὰς μᾶλλον ἢ ἦττον ὀρθὰς ἢ θορυβώδεις τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα βιομηχανικοῦ κλάδου, τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα ἐργαστηριάρχου, τῶν ὑπουργῶν, τῶν βουλευτῶν, τοῦ ρεύματος τῆς πολιτικῆς. Ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰσότης παρεωρῶντο. Μαρτυρεῖ δὲ τὰ λεγόμενα ἡ λινουργία, εἰς ἣν, ὅπως ὑποστηρίζουσι τὰ πρῶτα αὐτῆς βήματα, οὔτε δασμὸν 20 τοῖς 400 ἐπέβαλον ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐνῶ τὴν πρὸ αἰώνων ἐρριζωμένην, καὶ διὰ τοῦτο ἰσχυροτάτην ἐριουργίαν, προσεστάτευεν ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις.

Ἡ τελεσφόρος προστασία τῶν ἐγχωρίων προϊόντων δὲν εἶναι ὅσον ὑποθέτομεν εὐκόλος. Ἡ προστασία εἶναι ὅπλον ἀσφαλές, οὐ τινος ἢ διαχειρίσις ἀπαιτεῖ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐμπειρίαν, ἅμα δὲ καὶ βαθυτάτην γνῶσιν τῶν νόμων τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς βιομηχανίας. Ἐπὶ τῆς παλινορθώσεως, ὅτε οἱ ξυλάνθρακες ἦσαν ἡ μόνη σχεδὸν καύσιμος ὕλη ἧς ἐγένετο χρῆσις κατὰ τὴν τῆξιν τῶν μετάλλων, ὑπερηύξησαν ἐπὶ σκοπῶ προστασίας τῆς μεταλλουργίας τὰ τέλη τῶν ξένων οὐδῆρων ὑπερηύξησαν ὁμοίως συγχρόνως καὶ ἡ τιμὴ τῶν ξύλων, καὶ τοσοῦτον, ὥστε ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ κέρδος περιήρχετο εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν δασῶν. Ἰδοὺ δὲ καὶ ἕτερον περιεργότερον παράδειγμα. Ἡ Κερνεάτις (Madère), ὡς γνωστὸν, παράγει ἀξιολογώτατον οἶνον, μὴ ἔχοντα διὰ τοῦτο ἀνάγκην προστασίας. Καὶ ὁμοίως μετὰ τοσαύτης αὐστηρότητος προστατεύεται, ὥστε οὐδὲ πίθος ξένου οἴνου εἰσάγεται εἰς τὴν νῆσον. Διὸ οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται νὰ πίνωσιν οἶνον

δεκατεσσάρων καὶ ἐπέκεινα δραχμῶν τιμώμενον τὴν ὀκτῶν, ἐνῶ ἄνευ τῆς προστασίας θὰ ἠγόραζον ἕλλον δωδεκάκις τοῦλάχιστον εὐθηνότερον.

Συγκεφαλαιοῦντες τὰ εἰρημένα εὐρίσκομεν ὅτι τὸ προστατευτικὸν σύστημα ἔχει πολλὰ καὶ σπουδαιότατα ἐλαττώματα· προσβάλλει τὴν ἐλευθερίαν, προσκρούει εἰς τὴν ἠθικὴν, προκαλεῖ ἀδικόπους ἐριδας· πολλάκις μάλιστα αἰματηρὰς, ἀπαντᾷ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν μεγίστας δυσκολίας καὶ ἀπαιτεῖ πολλὰ ἐξοδα, ἀναδεικνύεται δὲ σχεδὸν πάντοτε αὐθαίρετον καὶ ἄνισον. Ταῦτα ἀρκοῦσι, νομίζω, νὰ πείσωσι πάντας ὅτι μόνον ἐν περιστάσει ἀπαραιτήτου ἀνάγκης πρέπει νὰ γίνεταί ἄνεκτόν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ σπεύδωμεν εἰς κατάργησιν αὐτοῦ ἅμα παρελθούσης τῆς ἀνάγκης.

Τὸ προστατευτικὸν σύστημα εἶναι, ὡς προεῖπον, συνάλλαγμα ἀμοιβαίας ἀσφαλείας κατὰ τοῦ διαγωνισμοῦ τῶν ξένων προϊόντων διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν τελωνικῶν δασμολογίων, ἅμεισον σκοπὸν ἔχον τὴν ἀποκλειστικὴν πώλησιν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν κέρδους εἰς τὸν παραγωγόν. Ἀντὶ δὲ τούτου ὑποχρεοῖ αὐτὸν ν' ἀγοράζῃ εἰς ὑψηλοτέραν τιμὴν τὰ ἐργαλεῖα, τὰς μηχανάς, τὴν πρώτην ὕλην, νὰ δίδῃ ἀνώτερα ἡμερομίσθια καὶ ἐπιφέρει κατ' ἀνάγκην γενικὴν ὑπερτίμησιν, περιστέλλουσαν τὴν κατανάλωσιν καὶ ἐντελῶς ἀποκλείουσαν τοὺς ἐξωτερικοὺς πόρους. Καὶ ἐνόσω μὲν ἡ παραγωγή δὲν ὑπερβαίνει τὴν ἐνταπίαν κατανάλωσιν, τὸ ὄφελος τοῦ ἐργαστηριάρχου καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἐργάτου εἰσὶν ἀσφαλῆ, ἡ δὲ βιομηχανία ἀναπτύσσεται καὶ εὐοδοῦται· ἀλλ' ὅταν ἡ παραγωγή πλεονάσῃ, τὰ προϊόντα ἐπισωρεύονται, ὑποτιμῶνται καὶ κρίσεις ἐμπορικαὶ ἐπέρχονται. Αἱ πτωχεύσεις πολλαπλασιάζονται, ἡ ἀγορὰ ἐρημοῦται καὶ ἡ βιομηχανία ποτὲ μὲν ἀνεγειρομένη ποτὲ δὲ πίπτουσα, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις εἶναι ἀκροσφαλῆς.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δυστυχημάτων τούτων ὑπάρχει τις θεραπεία, ἀλλὰ μία καὶ μόνη· γενναίᾳ καταβίβασιν τῆς πρώτης τιμῆς τῶν προϊόντων, ἧς ἕνεκα αὐξάνει μὲν ἡ ἐγχώριος κατανάλωσις, εὐρίσκονται δὲ νέαι διέξοδοι εἰς τὰ ξένα. Ἀλλὰ πῶς νὰ γίνῃ ἡ ὑποτίμησις αὕτη; Ἰδοὺ ἡ δυσκολία. Κατ' ἀρχὰς διενεργοῦνται οἰκονομίαι· ἐλαττοῦνται τὰ γενικὰ ἐξοδα καὶ τὰ ἡμερομίσθια· τῆς πρώτης ὕλης γίνεται ἐπωφελεστέρα χρῆσις, καὶ τελειοποιοῦνται τὰ ἐργαλεῖα καὶ αἱ μηχαναί· αἱ ἀπρηχαιωμένα παρὰ δόσεις ἀποβάλλονται καὶ νέοι τρόποι ἐφευρίσκονται. Ἐντεῦθεν προέρχεται ἀξιόλογος ὑποτίμησις, οὐχὶ ὁμοίως ἱκανῶς γενικὴ, ὥστε νὰ προκαλέσῃ μεγάλην ἐξωτερικὴν διέξοδον.

Ἐπὶ τέλος ὁ παραγωγὸς βλέπει τὰς δυσκολίας· ἐννοεῖ ὅτι μόνη ἡ εὐθηνία τῆς πρώτης ὕλης καὶ τῶν

Εργαλείων ἰσχύει νὰ σώσῃ αὐτόν· βλέπει ὅτι ἡ τιμὴ ὑψώθη διὰ τρόπων τεχνητῶν ὑπὸ τοῦ συναλλάγματος ὅπερ ἐπέτρεπε μὲν αὐτῷ νὰ πωλῇ ἐπικερδῶς τὰ ἴδια προϊόντα, ἕνεκα ὅμως τοῦ ἐσωτερικοῦ διαγωνισμοῦ κατέστη ἀδύνατον νὰ προξενῇ τὰ αὐτὰ κέρδη. Ἐκ τούτου γεννᾶται περίεργος σύγκρουσις συμφερόντων. Ὁ μὲν σιδηρουργὸς καταφέρεται κατὰ τῶν τελωνικῶν δικαιωμάτων, ὧν ἕνεκα οἱ ξένοι ἄνθρωποι ὑπερετιμήθησαν· ὁ δὲ μηχανουργὸς ζητεῖ νὰ εἰσάγωνται ἐλευθέρως ὁ χαλκός, ὁ αἰδηρος, ὁ χάλυψ· ὁ διευθυντὴς κλωστικοῦ καταστήματος ἀπαιτεῖ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐπὶ τῶν μηχανῶν τέλους· ὁ ἰστουργὸς καταφέρεται κατὰ τοῦ δασμολογίου τοῦ κεκλιμένου βάμβακος καὶ ὁ ζωγράφος τῶν ὑφασμάτων κατὰ τοῦ ζωγράφου τῶν πανίων. Ἐνὶ λόγῳ ὁ εἰς ζητεῖ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ ἄλλου καὶ νὰ οἰκιστοποιηθῇ μόνος τὸ δικαίωμα τῆς προστασίας. Ἀλλὰ, ὡς εὐκόλον νὰ ἐννοήσωμεν, τὰ πράγματα εἶναι ἀδύνατον, διότι πάντες περιζώνονται ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀλύσεως, ἧς οἱ κρίκοι εἰσὶν ἀλληλένδετοι· πρέπει ἢ νὰ συντριβῇ ὁλόκληρος ἢ νὰ τηρηθῇ ἀκεραία. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐσκέφθη περὶ τῆς ὀριστικῆς ταύτης λύσεως, ἀνεζητήθη φόρμακον ἥτιον δραστήριον, οὐχὶ ἐσωτερικῶς, διότι ἡ καταβίβασις τῆς τιμῆς δὲν ἦτο δυνατὴ, ἀλλ' ἐξωτερικῶς, διὰ τῆς ἐλευθέρου εἰσγωγῆς καὶ τῆς μετὰ τινὰ ἐπεξεργασίαν ἐξαγωγῆς εἰδῶν τινῶν, καὶ διὰ τῶν λεγομένων ἀμοιβῶν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ αὐταὶ καὶ ἐκείνη δὲν ἦσαν γενικαί, ἀλλὰ προνόμια, ἐδόθη, καὶ πολλὰ εὐλόγως, ἀφορμὴ εἰς μεγίστην κατὰκρισιν.

Ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῶν ἀνωτέρω τρόπων εἶναι ἀνηλεὲς κατὰ δίκην τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος καὶ δεικνύει τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀνάγκη νὰ καταλυθῇ. Ἡ ἀμοιβὴ κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ ὅλου τῶν ἀποτινομένων δικαιωμάτων, ἢ ἴση, ἢ κατωτέρα. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ὑπόθεσιν ἡ χορηγία τῆς ἀμοιβῆς εἶναι ἀδικωτάτη. Ἐννοοῦμεν τὸ σιωπηλὸν συνάλλαγμα ὅπερ χρησιμεύει ἀντὶ βάσεως εἰς τὸ προστατευτικὸν σύστημα· ἐννοοῦμεν τὴν θυσίαν εἰς ἣν ὑποβάλλεται τὸ δημόσιον χάριν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας· ἀλλ' εἰς τὴν θυσίαν ταύτην νὰ προστεθῇ καὶ ἕτερα ὅπως προσγίνωσι κέρδη εἰς τὴν βιομηχανίαν αὐτὴν ἐν ταῖς ξέναις ἀγοραῖς πρὸς ζημίαν τῶν φορολογουμένων, τοῦτο εἶναι ἀπράδεκτον. Εἰ δὲ ἡ ἀμοιβὴ εἶναι ἴση ἢ κατωτέρα τοῦ ὅλου τῶν δικαιωμάτων, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ προστασία ἐξελήρωσε τὴν ἐντολὴν αὐτῆς, ὁδηγήσασα τὴν ἐθνικὴν βιομηχανίαν εἰς τὴν ἀκμὴν καθ' ἣν δύναται νὰ διαγωνισθῇ εὐδοκίμως πρὸς τὴν ξένην. Ἐὰν ὁ παραγωγὸς ὁ μεταχειρισθεὶς εἶδη ἐλεύθερα τέλους δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς διαγωνισμὸν ἐν ταῖς ξέναις ἀγο-

ραῖς, ἔτι εὐκολώτερον κατορθοῖ τοῦτο ἐν ταῖς ἐγχωρίοις· ἄρα οὐδεὶς λόγος ἰσχυρὸς πρὸς τήρησιν τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ ἐξαγωγή δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς γενικὸς καὶ ἀποχρῶν πόρος τῆς βιομηχανίας, καθόσον ἀπαιτεῖ φροντίδας, ἐνεργείας καὶ προκαταβολὰς μὴ ἐφικτάς εἰς πάντας, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς μεγάλους παραγωγούς τοὺς ἔχοντας μεγάλα χρηματικά κεφάλαια καὶ ἐκτεταμένας σχέσεις. Οἱ μικροὶ βιομήχανοι εἰς μόνην τὴν ἐγχώριον ἀγορὰν περιορίζονται· ἐν αὐτῇ ἀντιπαλαίουςι σφοδρῶς καὶ διαγωνίζονται μέχρις αἵματος. Ταύτης λοιπὸν τῆς ἀγορᾶς ἀνάγκη πᾶσι νὰ πλατυνωθῇ τὰ ὅρια· ἀλλ' ὡς φαίνεται μία μόνη ὑπολείπεται θεραπεία· ἡ γενικὴ καὶ συστηματικὴ διαστροφή ἢ χειροτέρευσις τῶν προϊόντων. Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ καταγράψω τὸν διεξοδικὸν καὶ ἄξιον οἴκτου κατάλογον τῶν περὶ τὰ ἐμπορεύματα ἀναριθμητῶν παραποιήσεων, τῶν γινομένων ὅπως πωληθῶσιν εὐθηνότερα· διότι τίς τῶν καταναλωτῶν ἀγνοεῖ αὐτάς; Σημειῶ μόνον ὡς παράδειγμα τὴν περίεργον ἐργασίαν τὴν *denoimatseitsen* *dé-Bochage* ἢ εὐφημότερον *renaissance*, συνισταμένην εἰς μετατροπὴν τῶν παλαιῶν ὑφασμάτων εἰς ζαντὸν καὶ ἀνασκευὴν αὐτῶν ὡς νέων.

(Ἐπιτετα τὸ τέλος.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΝ Τῇ ΚΟΡΣΙΚῇ

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΩΝ.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Γρ. Γ. Παππαδόπουλος, ἐπιμελητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, ἐκδοὺς τὸ 1865 «Χρονογραφίαν περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐν τῇ Μάνῃ Στεφανοπούλων, τῆς αὐτόθεν εἰς Κορσικὴν ἀποικίσεως κτλ.», λέγει ἐν σελ. 16 τοῦ προλόγου τὰ ἑξῆς: «Καὶ ὅτι μὲν ὑπῆρξε πατριὰ (clan) Στεφανοπούλων ἐν Μάνῃ, θαυμαστοῦσα ἴσως τὸν ἐξυτῆς γενάρχη, καὶ ὅτι αὕτη ὅλη, ἢ ἐν μέρει, μετέβη εἰς τὴν Κορσικὴν, οὐδεμίᾳ ἀμφισβολίᾳ· σώζεται μάλιστα μέχρι τοῦ νῦν ἐν Οἰτόλῳ συνοικία λεγομένη «Στεφανοπουλιάνικα». Ἀλλὰ καὶ ὀγδοήκοντα οἰκογένειαι σώζονται τῶν *Στεφανοπουλιάνων* λεγόμεναι, διηρημέναι εἰς τρεῖς μοῖρας, τὴν τῶν *Γιανγιάνων* ἐκ τοῦ Ἰωάννου Στεφανοπούλου, τοῦ καὶ *Γιάννη* χυδαϊκώτερον, τὴν τῶν *Θεοδώριάνων* ἐκ τοῦ Θεοδώρου Στεφανοπούλου καὶ τὴν τῶν *Φαλοϊάνων* ἢ *Νοθακιάνων* Στεφανοπούλων. Ἄρα ἐν μέρει μετέβη ἡ πατριὰ αὐτῶν εἰς Κορσικὴν καὶ οὐχὶ ὀλόκληρος· τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν ἀποικούντες